

Nr 130

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370), m. m.; given den 6 september 1974.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att vissa stiftelser för avgångsersättning till friställd arbetstagare och för andra trygghetsåtgärder för arbetstagare som blivit uppsagda eller löper risk att bli uppsagda skall erhålla samma skattemässiga behandling som vissa stiftelser för uteslutande avgångsersättning till friställd arbetstagare. Vidare föreslås slopande av tidsfristen för ingivande av ansökan hos riksskatteverket i ärenden rörande beskattningen av utländsk livförsäkring. Slutligen föreslås att vid 1975 års taxering avdrag skall medges för avgift för pensionsförsäkring m. m. som ägs av skattskyldigs barn under förutsättning att barnet den 1 november 1974 inte fyllt 20 år.

I Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas att 53 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

53 §

1 m o m .¹ Skyldighet att erlagga skatt för inkomst åligger så framt ej annat föreskrives i denna lag eller i särskilda bestämmelser, meddelade på grund av överenskommelse eller beslut, varom i 72 och 73 §§ sägs:

a) fysisk person:

för tid, under vilken han varit här i riket bosatt:

för all inkomst, som av honom här i riket eller å utländsk ort förvärvats; samt

för tid, under vilken han ej varit här i riket bosatt:

för inkomst av här belägen fastighet;

för inkomst av rörelse, som här bedrivits;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för avlöning eller annan därmed jämförlig förmån, som utgått av annan anställning eller annat uppdrag, i den mån inkomsten uppburits härifrån och förvärvats genom verksamhet här i riket;

för pension och annan ersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller pension på grund av anställning eller uppdrag hos svenska staten eller svensk kommun;

för ersättning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring och lagen (1956:293) om ersättning åt smittbärare samt enligt annan lag eller författning, som utgått till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring;

för annan härifrån uppburen, genom verksamhet här i riket förvärvad inkomst av tjänst;

för vinst å icke yrkesmässig avyttring av fastighet eller rörelse här i riket eller tillbehör till sådan fastighet eller rörelse; samt

för belopp vilket motsvarar restituerad, avkortad eller avskriven socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen enligt 19 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, tilläggsavgift, sjukförsäkringsavgift eller allmän arbetsgivaravgift och med vilket avdrag enligt 46 § 2 mom. åtnjutits vid tidigare års taxeringar;

¹ Senaste lydelse 1974:266.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

b) staten:

för inkomst av jordbruksdomäner, skogar samt uthyrda eller med tomträtt eller vattenfallsrätt upplåtna fastigheter; samt

för inkomst av rörelse, som ej härflutit av bank- eller försäkringsrörelse eller av kommunikationsverk med tillhörande byggnader och anläggningar eller av industriell verksamhet, som huvudsakligen avser att tillgodose statens egna behov;

c) landsting, kommuner och andra menigheter ävensom hushållnings-sällskap med stadgar som fastställts av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer:

för inkomst av fastighet och av rörelse;

d) akademier, Nobelstiftelsen samt stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar samt samarbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som enligt nämnda stadgar ankomma på sammanslutningarna, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, skeppsfartens sekundärlånekassa, norrlandsfonden, statens utvecklingsfond, Apotekarsocietets stiftelse för främjande av farmacins utveckling m. m., Sveriges exportråd, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, allmänna sjukförsäkringsfonden, pensionsstiftelser som avses i lagen om tryg-gande av pensionsutfästelse m. m., allmänna försäkringskassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, personalstiftelser som avses i lagen

d) akademier, Nobelstiftelsen samt stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond, så ock allmänna undervisningsverk, sådana sammanslutningar av studerande vid rikets universitet och högskolor i vilka de studerande enligt gällande stadgar äro skyldiga att vara medlemmar samt samarbetsorgan för sådana sammanslutningar med ändamål att fullgöra uppgifter som enligt nämnda stadgar ankomma på sammanslutningarna, sjömanshus, svenska skeppshypotekskassan, skeppsfartens sekundärlånekassa, norrlandsfonden, statens utvecklingsfond, Apotekarsocietets stiftelse för främjande av farmacins utveckling m. m., Sveriges exportråd, järnkontoret, så länge kontorets vinstmedel användas till allmänt nyttiga ändamål och kontoret icke lämnar utdelning åt sina delägare, aktiebolaget tipstjänst, svenska penninglotteriet aktiebolag, allmänna sjukförsäkringsfonden, pensionsstiftelser som avses i lagen om tryg-gande av pensionsutfästelse m. m., allmänna försäkringskassor, understödsföreningar, som icke bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, personalstiftelser som avses i lagen

Nuvarande lydelse

om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna understöd vid arbetslöshet, sjukdom eller olycksfall, stiftelser som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utgiva avgångsersättning till friställd arbetstagare ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

e) kyrkor, andra trossamfund än svenska kyrkan därest de utöva kyrklig verksamhet, sjukvårdsinrättningar vilkas verksamhet ej bedrivs i vinstsyfte, barmhärtighetsinrättningar, stiftelser som hava till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att, utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer, främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning, ävensom sådana föreningar vilka, utan att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen verka för ändamål av den i fråga om stiftelser här angivna art:

för inkomst av fastighet och av rörelse;

f) svenska aktiebolag och sådana bolag, som enligt särskild författning äro skyldiga att avstå sin vinst, ekonomiska föreningar, samfund, stiftelser, understödsföreningar, som bedriva till livförsäkring hänförlig verksamhet, verk, inrättningar och andra inländska juridiska personer, därunder inbegripna ägare av för gemensamt behov avsatta så kallade besparingsskogar, häradsallmänningar och andra likartade samfälligheter, som förvaltas självständigt för delägarnas gemensamma räkning, samtliga i den mån de ej inbegripas under punkterna d) och e):

för all inkomst, som här i riket eller å utländsk ort förvärvats;

g) utländska bolag:

för inkomst av här belägen fastighet;

för inkomst av rörelse, som här bedrivits; samt

Föreslagen lydelse

om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna understöd vid arbetslöshet, sjukdom eller olycksfall, stiftelser som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utgiva avgångsersättning till friställd arbetstagare *eller främja åtgärder till förmån för arbetstagare som blivit uppsagd eller löper risk att bli uppsagd till följd av driftsinskränkning, företagsnedläggelse eller rationalisering av företags verksamhet* ävensom sådana ömsesidiga försäkringsbolag, som avses i lagen om yrkesskadeförsäkring:

för inkomst av fastighet;

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

för vinst å icke yrkesmässig avyttring av fastighet eller rörelse här i riket eller tillhör till sådan fastighet eller rörelse;

h) allmänna pensionsfonden:

för all inkomst som härflyter av medel, som förvaltas av fjärde fondstyrelsen, samt i övrigt för inkomst av fastighet.

Riksskatteverket må, om särskilda skäl därtill äro, efter ansökan förklara, att stiftelse eller förening, som har till huvudsakligt ändamål att främja nordiskt samarbete, i fråga om skattskyldighet eller eljest vid tillämpning av denna lag skall anses jämställd med stiftelse eller förening, som ovan i första stycket vid e) angives. Sådant beslut må, när omständigheterna det föranleda, av riksskatteverket återkallas. Över beslut, som riksskatteverket meddelat enligt detta stycke, må klagan icke föras.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. De nya bestämmelserna tillämpas även på stiftelse med ändamål att utgiva avgångsersättning till friställd personal eller främja åtgärder för tjänsteman som blivit uppsagd eller löper risk bliva uppsagd om stiftelsen bildats före lagens ikraftträdande. Har sådan stiftelse år 1974 taxerats för inkomst eller förmögenhet enligt äldre bestämmelser, får stiftelsen anföra besvär över taxeringen i särskild ordning. I sådant fall får besvär anföras även av taxeringsintendenten till den skattskyldiges förmån. I fråga om besvär som här avses gäller 100, 101, 103 och 104 §§ taxeringsförordningen (1965:623) i tillämpliga delar.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1969:754) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas att punkt 3 av övergångsbestämmelserna till lagen (1969:754) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3.¹ Om särskilda skäl föreligger, kan riksskatteverket på ansökan förklara att försäkring, som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som pensionsförsäkring, fortfarande skall anses som sådan försäkring. Förklaring som nyss nämnts får meddelas endast om ansökan gjorts antingen av utländsk medborgare, som tecknat försäkringen före eller under bosättning i Sverige, eller av svensk medborgare som, efter att under minst tre år i följd icke ha varit bosatt här i landet och under sådan tid tecknat försäkringen, bosätter sig i Sverige.

Har riksskatteverket meddelat förklaring som avses i närmast föregående stycke kan försäkringen icke övergå till kapitalförsäkring.

Ansökan hos riksskatteverket avseende försäkring som tecknats innan försäkringstagaren bosatt sig här i landet skall göras senast den 31 december tredje året efter det år under vilket försäkringstagaren bosatt sig här eller, om bosättningen här skett före 1968 års utgång, senast den 31 december 1972. Har försäkringen tecknats under tid då försäkringstagaren är bosatt här i landet, skall ansökan göras senast den 31 december tredje året efter det år under vilket försäkringen tecknats.

Mot riksskatteverkets beslut i fråga som avses i denna punkt får talan ej föras.

Har riksskatteverket meddelat förklaring enligt första stycket av denna punkt får försäkringstagaren genom besvär i särskild ordning föra talan om sådan ändring av sin inkomsttaxering som föranleds av förklaringen. I sådant fall får besvär även anföras av taxeringsintendent till försäkringstagarens

¹ Senaste lydelse 1971:922.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

förmån. I fråga om besvär som avses här gäller 100, 101, 103 och 104 §§
taxeringsförordningen (1956:623) i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt därå
meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973:1113) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom förordnas att övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1113) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974 och tillämpas första gången vid 1975 års taxering. Dock skall bestämmelserna i 46 § 2 mom. 4) tillämpas redan vid 1974 års taxering. Äldre bestämmelser, utom såvitt avser 46 § 2 mom. 4), gäller fortfarande i fråga om periodiska utbetalningar som utgår på grund av bindande förpliktelse som uppkommit före den 9 november 1973. Vid tillämpningen av 53 § 4 mom. första–tredje styckena skall äldre bestämmelser gälla beträffande utbetalningar till förmänstagare som insatts enligt oåterkalleligt förmänstagareförordnande före den 9 november 1973.

Vid 1975 års taxering likställs vid tillämpningen av 46 § 2 mom. första stycket 2) och 3) med omyndigt barn sådant barn som den 1 november 1974 är under 20 år.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över finansärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 september 1974.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena ANDERSSON, statsråden STRÄNG, JOHANSSON, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT, GUSTAFSSON, ZACHRISSON, LEIJON, HJELM-WALLÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *skattefrihet för vissa stiftelser m. m.* och anför.

Inledning

Under senare år har genom avtal mellan avtalsparter på arbetsmarknaden bildats stiftelser med ändamål att utge avgångsersättning (AGE) till friställd arbetstagare liksom även s. k. trygghetsfonder med ändamål att främst bekosta sysselsättningsfrämjande åtgärder. Avsikten är att slå samman AGE-stiftelser och trygghetsfonder.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har de organisationer som träffat överenskommelse om inrättande av AGE-fond och trygghetsfond hemställt att stiftelse med både AGE- och trygghetsfondens ändamål i beskattningshänseende skall behandlas på samma sätt som stiftelse med ändamål att utslutande utge AGE till friställd arbetstagare.

Efter remiss har yttranden över framställningarna avgetts av kammarrätten i Stockholm, försäkringsinspektionen, riksskatteverket, länsstyrelserna i Stockholms och Östergötlands län och företagsskatteberedningen.

Riksskatteverket har i skrivelse den 2 april 1974 hemställt om slopande av nuvarande ansökningstid för dispens från gällande skattebestämmelser om vissa livförsäkringar som meddelats av utländsk försäkringsgivare.

Försäkringsinspektionen har yttrat sig över förslaget.

Genom beslut av 1974 års vårriksdag (prop. 1974:44, LU 1974:12, rskr 1974:169, SFS 1974:236) har fr. o. m. den 1 juli 1974 myndighetsåldern sänkts från 20 till 18 år. I prop. 1974:44 aviserades förslag om författningsändring av innebörd att rätten till avdrag för premier erlagda under år 1974 för barns pensionsförsäkring m. m. inte skulle påverkas av den sänkta myndighetsåldern.

Stiftelser för avgångsättning och andra trygghetsåtgärder*Stiftelsen Tjänstemännens Trygghetsfond*

Mellan Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) å ena sidan och Svenska Industrijäntemannaförbundet (SIF), Sveriges Arbetsledareförbund (SALF) och Sveriges Civilingenjörsförbund (CF) å den andra träffades år 1969 avtal om inrättande av en fond för AGE till tjänstemän och arbetsledare, Industrins AGE-fond. År 1970 träffades mellan SAF och Handelstjänstemannaförbundet (HTF) avtal om inrättande av ytterligare en sådan fond, Handels AGE-fond. Dessa båda AGE-fonder förvaltas sedan år 1971 av två för ändamålet bildade stiftelser, nämligen Stiftelsen Industrins AGE-fond och Stiftelsen Handels AGE-fond.

Genom överenskommelser år 1973 har nyssnämnda avtalsparter tillskapat två fonder för trygghetsåtgärder för tjänstemän, Industrins Trygghetsfond och Handels Trygghetsfond. Ett för de båda avtalsområdena gemensamt organ, trygghetsrådet, skall enligt överenskommelserna besluta om ersättningar från såväl AGE-fonderna som trygghetsfonderna.

Avsikten är att de fyra fonderna skall sammanslås till en fond, Tjänstemännens Trygghetsfond. Denna skall förvaltas av en stiftelse, som bildas genom sammanslagning av Stiftelsen Industrins AGE-fond och Stiftelsen Handels AGE-fond.

Den nya stiftelsen, Stiftelsen Tjänstemännens Trygghetsfond, skall ha till ändamål att insamla avgifter till fonden och förvalta influtna medel. Vidare skall stiftelsen med medel från fonden bestrida kostnader för de sysselsättningsfrämjande åtgärder som trygghetsrådet beslutar för tjänstemän, som blivit uppsagda eller löper risk att bli uppsagda till följd av driftsinskränkningar, företagsnedläggelser eller rationalisering av företags verksamhet. Stiftelsen skall även enligt rådets beslut lämna bidrag med anledning av uppsägningsfall, som anmälts till rådet. Slutligen skall stiftelsen betala ut avgångsersättningar enligt rådets beslut.

Stiftelsens angelägenheter skall handhas av en styrelse om tio ledamöter och lika många suppleanter. Av dessa utses fem ledamöter och fem suppleanter av SAF, två ledamöter och lika många suppleanter av SIF, samt en ledamot och en suppleant vardera av SALF, CF och HTF. Styrelsens förvaltning och stiftelsens räkenskaper skall granskas av två revisorer, som utses gemensamt av SAF, SIF, SALF, CF och HTF. Förmögenhetsförvaltning och viss därmed sammanhängande verksamhet skall handhas av Svenska Personal-Pensionskassan, ömsesidig försäkringsförening (SPP) enligt särskilt avtal. SAF, SIF, SALF, CF och HTF äger dock gemensamt utse annan förvaltare. Stiftelsen skall stå under tillsyn enligt lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser. Skulle stiftelsens ändamål komma att tillgodoses genom lagstiftning eller annorledes skall stiftelsen efter gemensamt beslut av SAF, SIF, SALF, CF och HTF upplösas. Eventuellt överskott skall därvid användas för ändamål som trygghetsrådet beslutar och som syftar till ökad

anställningstrygghet, förbättrade arbetsförhållanden eller förbättrade förhållanden för friställda personer inom destinatärskretsen. Ändring av stiftelsens stadgar skall beslutas gemensamt av SAF, SIF, SALF, CF och HTF, dock att ändring av stiftelsens ändamål skall godkännas av tillsynsmyndigheten.

Medel till stiftelsens AGE-verksamhet erhålls som hittills genom särskilda arbetsgivarbidrag motsvarande f. n. 0,25 % av företagens lönesumma för samtliga tjänstemän med undantag för befattningsskikt högre än 2 i den mellan parterna gemensamma befattningsnomenklaturen. Även till den trygghetsfrämjande verksamheten skall avsättas ett belopp av samma storleksordning.

Trygghetsrådet skall bestå av tio ledamöter, varav fem från arbetsgivar- sidan och fem från tjänstemannasidan jämte lika antal suppleanter för dem. Av tjänstemannasidans representanter utser SIF två och SALF, CF och HTF vardera en jämte lika antal suppleanter.

De allmänna förutsättningarna för utbetalning av AGE har inte ändrats genom den nya överenskommelsen. I trygghetsavtalet anges vidare att i syfte att pröva möjligheter att främja anställningstryggheten särskilda trygghetsåtgärder skall vidtas för tjänstemän som blivit uppsagda eller som löper risk att bli uppsagda till följd av driftsinskränkningar, företagsnedläggelser eller rationalisering av företagets verksamhet. Därvid skall särskilt beaktas de tjänstemän som blivit berättigade till AGE. Syftet skall vara att så snabbt som möjligt återföra dessa tjänstemän till arbetslivet. Trygghetsåtgärderna skall omfatta olika former av verksamhet i syfte att uppnå en sysselsättningsfrämjande clearing av dessa tjänstemän mellan företag som säger upp eller står i begrepp att säga upp tjänstemän och företag med personalbehov. Verksamheten skall inrymma möjligheter till individuell prövning och anpassning av olika åtgärder som kan underlätta för berörda tjänstemän att få nya anställningar. Kostnaderna för denna verksamhet jämte övriga särskilda åtgärder i syfte att främja anställningstryggheten skall bestridas av fonden.

Enligt trygghetsavtalet skall även den uppsägningstid som enligt avtal om allmänna anställningsvillkor gäller för tjänstemän som uppnått 55 års ålder och har tio anställningsår förlängas med sex månader om han uppsagts på grund av driftsinskränkning eller liknande strukturförändring. Uppsägning av övertalig sådan tjänsteman som bedöms ha speciella svårigheter att få ny godtagbar anställning bör inte företas förrän alla möjligheter prövats att bereda tjänstemannen fortsatt anställning inom företaget, koncernen eller liknande sammanhållen företagsgrupp. Tiltänkt sådan uppsägning skall av arbetsgivaren anmälas till trygghetsrådet och anställning får inte upphöra förrän trygghetsrådet avgett utlåtande i frågan. I sitt utlåtande kan trygghetsrådet rekommendera ersättning till tjänstemannen i form av engångsbelopp eller periodisk ersättning såsom förtidspension. Trygghetsrådet kan också erbjuda bidrag från trygghetsfonden med högst hälften av ersättningen. Om arbetsgivaren kan visa giltigt skäl för att förlängd uppsägningstid på

grund av särskilda omständigheter inte kunnat iakttagas, kan trygghetsrådet erbjuda bidrag från fonden motsvarande lön till tjänstemannen under den del av uppsägningstiden som inte kunnat iakttagas.

Har uppsägning skett av övertalig tjänsteman, som fyllt 50 år och har tio anställningsår, får tjänstemannaparten, om tjänstemannen kan bedömas ha speciella svårigheter att få ny godtagbar anställning, anmäla uppsägningen till trygghetsrådet, som skall avge utlåtande i frågan. Sådant utlåtande kan innefatta rekommendation om förlängd uppsägningstid eller ersättning till tjänstemannen i form av engångsbelopp. Trygghetsrådet kan erbjuda bidrag från trygghetsfonden med högst hälften av ersättningen.

Stiftelsen KFO-tjänstemannaorganisationernas Trygghetsfond, Stiftelsen KFO-Handelsanställdas Förbunds Trygghets- och AGE-fond och Stiftelsen KFO-Kooperativa Tjänstemännens Förbunds Trygghets- och AGE-fond

Mellan Kooperationens Förhandlingsorganisation (KFO) å ena sidan och SIF, SALF, CF, Kooperativa tjänstemännens förbund (KTF), HTF och Handelsanställdas förbund (HF) å den andra träffades år 1970 avtal om inrättandet av kooperativa fonder för avgångsersättningar till tjänstemän och arbetsledare.

Genom överenskommelser år 1973 har nyssnämnda avtalsparter tillskapat fonder för trygghetsåtgärder för tjänstemän. Enligt överenskommelserna skall vidare särskilda styrelser, trygghetsråd, besluta om ersättningen från dessa fonder och AGE-fonderna.

Organisationernas avsikt är att AGE-fonderna och trygghetsfonderna inom resp. avtalsområde skall sammanslås till en fond. Den redan befintliga AGE-fonden skall därefter namnändras till Stiftelsen KFO-tjänstemannaorganisationernas Trygghetsfond, Stiftelsen KFO-Handelsanställdas Förbunds Trygghets- och AGE-fond samt Stiftelsen KFO-Kooperativa Tjänstemännens Förbunds Trygghets- och AGE-fond.

De nya stiftelsernas ändamål m. m. överensstämmer i princip med vad som angetts beträffande Stiftelsen Tjänstemännens Trygghetsfond. Förmögenhetsförvaltningen och därmed sammanhängande verksamhet avses handhas av Kooperationens Pensionsanstalt.

Stiftelsen K.A.B-företagens AGE- och Trygghetsfond

Enligt överenskommelse i början av år 1973 mellan Sveriges Kooperativa och Allmännyttiga Bostadsföretags Förhandlingsorganisation (K.A.B.) å ena sidan och SIF, SALF, CF-Svenska Arkitekters Riksförbund (SAR) och Sveriges Kommunaltjänstemannaförbund (SKTF) å den andra tillskapades två fonder, en AGE-fond och en trygghetsfond. Senare samma år beslutades att bilda en stiftelse, K.A.B.-företagens AGE- och Trygghetsfond, för förvaltning av de medel som inflyter i fonden. Samtidigt antogs stadgar för

stiftelsen. Det uppdrogs vidare åt K.A.B. att debitera beslutade avgifter. att till ett trygghetsråd vidarebefordra sådana ansökningar om ersättning ur fonden som kommer in till K.A.B., att efter trygghetsrådets anvisning utbetala ersättning, särförvalta och särredovisa fondens medel samt att för varje kalenderår till rådet lämna redovisning över stiftelsens verksamhet i vad mån den belöper på K.A.B. För sina åligganden skall K.A.B. för varje kalenderår uppbära ersättning ur fonden med belopp som svarar mot uppkomna förvaltningskostnader. Stiftelsen står under tillsyn av länsstyrelsen i Stockholms län.

Stiftelsens ändamål m. m. enligt de antagna stadgarna överensstämmer i princip med vad som avses gälla angående Stiftelsen Tjänstemännens Trygghetsfond. Förmögenhetsförvaltningen och viss därmed sammanhängande verksamhet skall emellertid som nyss angetts handhas av K.A.B.

För ett vart av åren 1973 och 1974 skall till fonden avsättas ett belopp av 0,5 % av lönesumman för samtliga tjänstemän med undantag för befattningsskikt högre än 2 i den för parterna tillämpade befattningsnomenklaturen. Utbetalning ur fonden skall dock inte ske förrän viss minimi-uppbyggnad skett och eventuella kostnader för AGE och andra trygghetsåtgärder under uppbyggnadstiden skall bestridas av resp. företag till den 1 april 1975. Av resultaträkningen för kalenderåret 1973 framgår att avgifter debiterats med 739 337 kr., att ränteintäkten uppburits med 5 602 kr., att administrationskostnaderna uppgått till 23 520 kr. samt att avsättning skett till AGE-fonden med 375 270 kr. och till Trygghetsfonden med 346 148 kr.

Stiftelsen SFO:s Trygghetsfond

Mellan Statsföretagens Förhandlingsorganisation (SFO) å ena sidan och SIF, SALF och CF å den andra träffades år 1972 avtal om inrättandet av en fond för avgångsersättningar till tjänstemän och arbetsledare, SFO-AGE-fonden. Under år 1973 träffade därefter dessa organisationer jämte HTF avtal om att HTF skall som likaberättigad part ingå i fonden. Vidare träffade nyssnämnda avtalsparter samma år överenskommelser om tillskapande av en ny fond för trygghetsåtgärder för tjänstemännen, SFO:s Trygghetsfond.

De avtalsslutande organisationerna är f. n. i arbete med bildandet av en stiftelse, Stiftelsen SFO:s Trygghetsfond. I denna stiftelse har de båda fonderna sammanslagits till en gemensam fond. Stiftelsens stadgar är i huvudsak utformade som de för Stiftelsen Tjänstemännens Trygghetsfond och inrymmer således både AGE-fondens och trygghetsfondens ändamål. Enligt stadgarna skall dock förmögenhetsförvaltning och viss därmed sammanhängande verksamhet handhas av den som SFO, SIF, SALF, CF och HTF gemensamt utser.

Nuvarande ordning

Stiftelse, som bildats enligt avtal mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utge AGE till friställd arbetstagare, beskattas kommunalt endast för inkomst av fastighet enligt 53 § 1 mom. första stycket d) kommunalskattelagen (1928:370), KL. Sådan stiftelse är enligt 7 § första stycket e) förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, SI, och 6 § 1 mom. första stycket b) förordningen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, SF, helt befriad från statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt. Detsamma gäller i fråga om vissa slag av stiftelser med närliggande syfte, nämligen personalstiftelser enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna understöd vid arbetslöshet, sjukdom eller olycksfall. Även för pensionsstiftelse som avses i lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m. m. och för vissa andra i 53 § 1 mom. första stycket d) KL angivna stiftelser gäller samma begränsningar i skattskyldigheten.

Även stiftelse som har till huvudsakligt ändamål att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar eller att – utan begränsning till viss familj, vissa familjer eller bestämda personer – främja vård och uppfostran av barn eller lämna understöd för beredande av undervisning eller utbildning eller utöva hjälpverksamhet bland behövande eller främja vetenskaplig forskning är skattskyldig endast i begränsad omfattning. Sådan stiftelse är enligt 53 § första stycket e) KL och 7 § första stycket f) SI skattskyldig till kommunal inkomstskatt endast för inkomst av fastighet och av rörelse och till statlig inkomstskatt endast för inkomst av rörelse. Av bestämmelserna i 6 § 1 mom. första stycket b) SF framgår att stiftelse är skyldig att erlägga förmögenhetsskatt endast om och i den mån stiftelsen är skyldig att erlägga skatt för inkomst. Stiftelse som avses i 7 § första stycket f) SI är i följd härav skyldig att erlägga förmögenhetsskatt endast för sådan förmögenhet som är nedlagd i rörelse, som stiftelsen bedriver.

Stiftelse, som inte kan hänföras till något av de rättssubjekt som uppräknas i 53 § 1 mom. första stycket d) och e) KL, är oinskränkt skattskyldig för inkomst och förmögenhet.

Skattesatserna för stiftelser är vid taxering till statlig inkomstskatt 15 % av beskattningsbar inkomst och vid förmögenhetstaxeringen 1,5 % av beskattningsbar förmögenhet över 15 000 kr. För s. k. familjestiftelse utgår emellertid statlig inkomstskatt och förmögenhetsskatt efter samma regler som gäller för fysiska personer.

Frågan om den skatterättsliga bedömningen av vissa fonder för avgångsbidrag (AGB) behandlades av 1967 års riksdag (prop. 1967:39, BeU 1967:28, rskr 1967:169). Två fonder för AGB befriades därvid från inkomstbeskattning enligt den av riksdagen antagna förordningen (1967:160) om frikallelse från

skattskyldighet av fond för avgångsbidrag. Den ena var den av SAF-LO bildade fond som föregick systemet med AGB-försäkring i Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA). Den andra fonden var den motsvarighet, som bildats av KFO-LO och som föregick AGB-försäkringen i Folksam. Skattebefrielse enligt förordningen gällde endast 1967 års taxering. Båda fonderna upphörde vid utgången av år 1966 och tillgångarna tillfördes resp. försäkringsrörelser i AFA och Folksam i form av engångspremie.

AGB-försäkring är i beskattningshänseende fr. o. m. år 1970 hänförlig till personförsäkring (30 § 4 mom. första stycket KL). Försäkringsanstalt, som driver rörelse avseende AGB-försäkring, beskattas för denna verksamhet i princip på samma sätt som för annan personförsäkringsrörelse. Beskattningsmetoden, räntebesättning eller överskottsbesättning, är emellertid beroende av om försäkringsgivaren är livförsäkringsanstalt eller skadeförsäkringsanstalt. I AGB-försäkring torde skattepliktig inkomst emellertid inte uppkomma, oavsett anstaltstyp. Om reglerna för livförsäkringsanstalt tillämpas på anstalt som meddelar AGB-försäkring, såsom fallet är beträffande AFA, torde nämligen vissa bestämmelser om avdrag som anknyter till antalet försäkringstagare leda till så stort sammanlagt antalsavdrag att skattepliktig inkomst av AGB-försäkring inte uppkommer (punkt 1 femte stycket av anvisningarna till 30 § KL). Tillämpas däremot reglerna för skadeförsäkringsanstalt på anstalt, som meddelar AGB-försäkring, gäller bl. a. att avdrag vid beräkning av rörelseöverskottet får göras bl. a. för avsättning till försäkringsfond för egen räkning (punkt 2 första stycket av anvisningarna till 30 § KL). Med försäkringsfond för egen räkning förstås härvid försäkringsfond enligt lagen (1948:433) om försäkringsrörelse, dvs. bl. a. premiereserv. Försäkringsinspektionen fastställde år 1966 för den närmaste tioårsperioden särskilda planer för bl. a. Folksam för avsättning till premiereserv för AGB-försäkring. Härigenom torde inte heller någon nämnvärd beskattning av inkomst av AGB-försäkring hos Folksam komma att ske under den kvarvarande delen av den tioårsperiod som planen omfattar. AGB-försäkringsrörelse blir sålunda inte alls eller möjligen i något undantagsfall föremål för inkomstbesättning. Svensk försäkringsanstalt är inte skattskyldig för förmögenhet.

Framställningarna

Framställningar om begränsning i skattskyldigheten för de sammanslagna AGE- och trygghetsfonderna har gjorts av SAF, SIF, SALF, CF, ITF, KFO, KTF, HF, SFO, K. A. B., SAR och SKTF. I framställningarna framhålls att ändamålet med trygghetsfonderna är att bekosta sysselsättningsfrämjande åtgärder för tjänstemän som blivit uppsagda eller löper risk att bli uppsagda till följd av driftsinskränkningar, företagsnedläggelser eller rationalisering av företags verksamhet samt att under vissa förutsättningar lämna bidrag till

lön eller engångsbelopp till tjänsteman som blivit uppsagd. Vidare anges att de sysselsättningsfrämjande åtgärderna främst kommer att bestå av bekostnad av eller bidrag till vidareutbildning, omskolning och annan utvecklingsverksamhet, såväl intern som extern.

Som grund för den begränsning i skattskyldigheten för AGE-stiftelser som genomfördes genom 1971 års lagstiftning återropades att AGE-stiftelse var jämförbar med personalstiftelse, som har till ändamål att lämna understöd vid arbetslöshet och som redan tidigare var begränsat skattskyldig. Samma grund kan enligt organisationerna återropas även för de sammanslagna AGE- och trygghetsfonderna.

Remissyttrandena

Samtliga remissinstanser tillstyrker bifall till framställningarna.

Riksskatteverket påpekar att stiftelse för AGE-fond i beskattningshänseende jämförts med de personalstiftelser som avses i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. med ändamål uteslutande att lämna arbetslöshetsunderstöd m. m. Emellertid är endast denna typ av personalstiftelser inskränkt skattskyldiga medan övriga personalstiftelser är oinskränkt skattskyldiga. Vissa av de ändamål som trygghetsfonderna har – såsom utbildningsbidrag – torde även kunna omfattas av en personalstiftelse enligt lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m. Däremot får sistnämnda slag av stiftelse inte avse att trygga t. ex. lön eller annan förmån, som arbetsgivaren åtagit sig att utge till arbetstagaren.

Verket har inhämtat uppgifter från SAF, varav framgår bl. a. följande. Om ett företag går i konkurs och medel inte finns för att täcka lönefordringar för t. ex. äldre arbetskraft, som äger åtnjuta förlängd uppsägningstid, kan ersättning komma att utgå från trygghetsfond till den del den statliga lönegarantin inte täcker lönefordringarna. Eftersom den statliga lönegarantin beräknas täcka cirka sex månaders lön för en tjänsteman med genomsnittslön och då äldre arbetskraft är berättigad till förlängd uppsägningstid med högst sex månader från företaget innebär detta en total lönefordran vid konkurs för tolv månader. Med hänsyn till detta kan i enlighet med vad som omfattas av ändamålet med de ännu inte bildade stiftelserna sådan lönefordran, som avser den förlängda uppsägningstidens sex månader, komma att täckas av ersättning från trygghetsfond. Likaledes kan en tjänsteman, som fortfarande formellt sett är anställd under sin uppsägningstid men som måste genomgå utbildning för att få nytt arbete, erhålla utbildningsbidrag från trygghetsfond även om tjänstemannen får denna utbildning hos den nye arbetsgivaren under uppsägningstiden, dvs. då han fortfarande i formell mening är anställd hos sin förra arbetsgivare.

Enligt verkets uppfattning kan förbudet i lagen om tryggande av pensionsutfästelse m. m. att personalstiftelse inte får trygga t. ex. lön eller annan förmån som arbetsgivaren åtagit sig att utge till arbetstagaren inte återropas

som motiv för att anse att de tillänkta stiftelserna för AGE och trygghetsåtgärder skall vara oinskränkt skattskyldiga.

Som grund för bedömningen av de tillänkta stiftelsernas skattskyldighet anser verket att de principer som uttalades vid tillkomsten av bestämmelserna i 53 § 1 mom. första stycket d) KL kan åberopas. Verket framhåller särskilt vad som i detta sammanhang anfördes av 1936 års skattekommitté (SOU 1939:47 s. 50 f). Enligt verkets uppfattning stämmer ändamålet med de tillänkta stiftelserna för AGE och trygghetsåtgärder väl överens med dessa grundläggande värderingar för stadgandet i 53 § 1 mom. första stycket d) KL som kommittén gett uttryck för.

Verket påpekar vidare att frågor, som berör arbetstagares anställningstrygghet, under de senaste åren alltmer trätt i förgrunden. Härvid intar givetvis det ekonomiska skyddet vid uppsägning en viktig plats. Verket nämner i detta sammanhang de tidigare på frivillig väg mellan de fackliga organisationerna tillkomna avtalen om ökad anställningstrygghet genom avgångsbidragsförsäkringar och om bildande av stiftelser för avgångsersättning. Men även statsmakterna har haft uppmärksamheten fäst på dessa frågor. Verket erinrar här om lagstiftningen om anställningsskydd (prop. 1973:129, InU 1973:36, rskr 1973:351, SFS 1974:12) samt om de olika samsättningsfrämjande åtgärder som sker t. ex. genom arbetsmarknadsmyndigheternas försorg på grund av utfärdade författningsbestämmelser (t. ex. arbetsmarknadskungörelsen, SFS 1966:368).

De trygghetsöverenskommelser och trygghetsavtal, som de nu berörda arbetsmarknadsparterna sålunda ingått, ligger enligt verkets mening helt i linje med den utveckling på hithörande områden som ägt rum under 1960- och 1970-talen på den svenska arbetsmarknaden, inte bara genom kollektivavtal utan även genom olika lagstiftningsåtgärder. De tillänkta stiftelserna får därför i sin helhet anses inrymma sådana ändamål som enligt verkets bedömning ändå skulle ha tillgodosetts genom det allmännas försorg, dvs. de får anses främja ett allmännyttigt ändamål av högt kvalificerad art. För denna tolkning talar enligt verket även motsättningsvis det förhållandet att departementschefen (prop. 1974:88 s. 208) i enlighet med förslaget av utredningen rörande anställningstrygghet m. m. (SOU 1973:56) inte funnit anledning att lagfästa rätt till avgångsersättning, eftersom det redan finns sådan rätt till ersättning genom kollektivavtal och trygghetsavtal för praktiskt taget alla arbetstagare.

Företagsskatteberedningen tar upp frågan om hur man i skattehänseende bör behandla de avgifter som inflyter till fonden liksom medel som utbetalas därifrån. Enligt beredningen torde de bidrag som arbetsgivare erlägger till stiftelse för sammanslagna AGE- och trygghetsfonder vara avdragsgilla vid inkomsttaxeringen som personalkostnad i rörelse. Erhållet kostnadsbidrag från fonder bör utgöra skattepliktig intäkt för arbetsgivare, som därvid får göra avdrag i rörelsen för de kostnader som avses med bidraget. Utbetalas

ersättning från stiftelsen direkt till person, som är anställd eller tidigare varit anställd i här avsett företag, utgör denna enligt beredningen skattepliktig intäkt för mottagaren.

Dispensärenden angående utländsk pensionsförsäkring

Nuvarande ordning

I beskattningshänseende indelas livförsäkring fr. o. m. år 1951 i pensionsförsäkring (P-försäkring) och kapitalförsäkring (K-försäkring). I fråga om P-försäkringar medges försäkringsägaren avdrag för erlagda premier vid inkomsttaxeringen under det att utfallande belopp beskattas som inkomst. Beträffande K-försäkring medges däremot avdrag för erlagd premie endast för vad som ryms inom det av sociala skäl motiverade försäkringsavdraget [46 § 2 mom. första stycket 3) och fjärde stycket KL], dvs. med högst 250 kr. för ogift och högst 500 kr. tillsammans för makar. Belopp som utfaller på grund av K-försäkring är å andra sidan inte skattepliktig inkomst.

Av föreskrifterna i första punkten av anvisningarna till 31 § KL framgår vad som i skattehänseende är att anse som P-försäkring samt att med K-försäkring förstås annan livförsäkring än P-försäkring. Genom lagstiftning år 1969 (prop. 1969:162, BeU 1969:75, rskr 1969:429, SFS 1969:754) infördes som villkor för att en livförsäkring skall anses som P-försäkring att försäkringen meddelats i här i landet bedriven försäkringsrörelse. Detta innebär att försäkring, som tecknas utomlands och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som P-försäkring, i stället hänförs till K-försäkring. De nya bestämmelserna tillämpas fr. o. m. 1970 års taxering. Samtidigt bemyndigades riksskatteverket att meddela dispens från de nya bestämmelserna i vissa fall. Verket kan således efter ansökan förklara att livförsäkring, som meddelats i utomlands bedriven försäkringsrörelse och som enligt äldre bestämmelser varit att anse som P-försäkring även i fortsättningen skall behålla denna karaktär. Försäkring som förklarats vara P-försäkring kan därefter inte övergå till K-försäkring (punkt 3 övergångsbestämmelserna).

Ansökan om dispens kan göras av utländsk medborgare som tecknat utländsk pensionsförsäkring före eller under sin bosättning här i landet. Också en svensk medborgare kan söka dispens i det fall han tecknat försäkringen under vistelse utomlands som varat minst tre år och han därefter bosätter sig i Sverige.

Enligt 1969 års lagstiftning skulle dispensansökan avseende försäkring, som tecknats innan försäkringstagaren bosatt sig här i landet, göras senast den 31 december året efter bosättningsåret. För det fall försäkringstagaren bosatt sig här före utgången av år 1968 – dvs. innan de nya skattereglerna om utländsk pensionsförsäkring börjat tillämpas – skulle ansökan om dispens ha gjorts senast den 31 december 1970. I fråga om försäkring som tecknats först sedan försäkringstagaren bosatt sig här i landet, skulle dispensansökan

göras senast den 31 december året efter det år, under vilket försäkringen tecknats.

Efter framställning av riksskatteverket har genom lagstiftning år 1971 (prop. 1971:162, SkU 1971:70, rskr 1971:290, SFS 1971:922) tiderna för dispensansökan förlängts med två år. Vid försäkring, som tecknats före bosättning här i landet skall således ansökan göras senast den 31 december tredje året efter bosättningsåret, vid bosättning före utgången av år 1968 senast den 31 december 1972 samt i fråga om försäkring som tecknats efter bosättning här senast den 31 december tredje året efter det år försäkringen tecknats.

Riksskatteverkets skrivelse m. m.

Riksskatteverket erinrar i sin skrivelse om att verket till stöd för den framställning som föranledde förlängningen av ansökningstiderna år 1971 åberopade bl. a. att nämnden för rättsärenden vid tillämpning av dispensbestämmelserna funnit att ansökan i ett inte obetydligt antal fall inkommit för sent för att kunna upptas till prövning, att de för sent gjorda ansökningarna i huvudsak härrörde från utländska medborgare samt att dröjsmålet med ingivandet av ansökningarna mestadels berott på bristande information om dispensbestämmelserna.

Riksskatteverket framhåller vidare att det visat sig att trots de förlängda ansökningstiderna ett stort antal ansökningar om dispens kommit in för sent. Sålunda har år 1973 ingivits 91 dispensansökningar, varav 28 eller inemot en tredjedel kommit in för sent. Verkets rättsavdelning har med anledning härav genomfört en undersökning för att närmare söka klarlägga orsakerna härtill. Vid denna undersökning har framkommit, att taxeringsnämnden i ett betydande antal fall medgett avdrag såsom för premie för P-försäkring, trots att det av uppgifterna i den skattskyldiges deklaration framgått att försäkringen tecknats i utomlands bedriven försäkringsrörelse. I många fall har avdrag medgetts flera år i följd, vilket lett till att den skattskyldige, när felet så småningom upptäckts, försuttit tiden för ansökan om dispens. Av de för sent inkomna ansökningarna framgår vidare, att taxeringsnämnden i många fall inte informerat den skattskyldige om dispensbestämmelserna.

De av verket i framställningen år 1971 påtalade olägenheterna består sålunda i huvudsak alltjämt. Enligt verkets mening påfordrar förhållandena därför ytterligare åtgärd. Mest ändamålsenligt synes vara att låta bestämmelserna om ansökningstider utgå. En sådan ordning torde inte behöva medföra några svårigheter i tillämpningen. Härigenom skulle också sådana ärenden, i vilka nämnden för rättsärenden avvisat prövning på grund av att ansökan kommit in för sent, kunna prövas på nytt efter framställning från försäkringstagaren.

Mot denna bakgrund hemställer riksskatteverket att gällande ansöknings-
tider slopas.

Försäkringsinspektionen, som avgett remissyttrande, har tillstyrkt riksskatte-
verkets framställning.

Departementschefen

Stiftelser för AGE och andra trygghetsåtgärder

Under senare år har åtskilliga åtgärder vidtagits i syfte att begränsa de ekonomiska svårigheter som uppstår för anställd vid driftsinskränkningar och företagsnedläggningar. Så bestämdes i den centrala uppgörelsen år 1964 mellan SAF och LO bl. a. att en fond för avgångsbidrag skulle bildas. De företag som genom kollektivavtal blivit skyldiga att tillämpa uppgörelsen om avgångsbidrag skulle årligen betala vissa belopp till fonden. Fondens ändamål var att lämna bidrag till arbetstagare, som blivit arbetslösa på grund av driftnedläggelse eller mera betydande driftsinskränkningar och som uppnått relativt hög ålder och varit anställda vid företaget under lång tid. Med denna fond som förebild träffade KFO och LO år 1965 överenskommelse om att införa en motsvarande fond för avgångsbidrag. I samband med 1966 års centrala uppgörelse beslutade SAF och LO den omläggningen av systemet med avgångsbidrag att den tidigare bildade fonden övertogs av arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA). Fr. o. m. år 1967 meddelar således AFA kollektiv avgångsbidragsförsäkring (AGB-försäkring). Försäkringen tecknas och vidmakthålls av arbetsgivare till förmån för arbetstagaren. KFO och LO kom i slutet av år 1966 överens om motsvarande åtgärder beträffande sitt system med avgångsbidrag. AGB-försäkringsverksamheten sköts i detta fall av Folksam.

Som ett resultat av förhandlingar år 1969 mellan SAF och SIF resp. SALF och senare även CF inrättades Industrins AGE-fond, avsedd för arbetsledare och tjänstemän. Vid fortsatta överläggningar fann man stiftelseformen vara en lämplig form för administration av AGE. Denna form föredrogs framför bl. a. försäkringsalternativet på grund av önskemålet att kunna bestämma AGE med största möjliga hänsyn tagen till det enskilda fallet. Vidare omöjliggjorde administrativa skäl och önskvärdheten av en kollektiv ansvarighet - bl. a. i händelse av konkurs - inrättandet av personalstiftelser enligt lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m. m. Den stiftelse som sålunda bildades för industrin är gemensam för flera företag och har avskilda egna tillgångar, som enligt ändamålsbestämmelser i antagna stadgar skall användas för AGE till tjänstemän och arbetsledare.

Som förutsättning för AGE till tjänstemän och arbetsledare inom industrin gäller att den avskedade skall ha uppnått 40 års ålder och varit anställd vid företaget under minst fem år i följd före uppsägningstillfället, att av-

skedandet har sin grund i personalinskränkning och inte kan hänföras till den avskedades person samt att den avskedade genom uppsägningen blivit arbetslös. Ersättningsfrågan bedöms på grundval av uppgifter om ålder, anställningstid och det antal år som återstår före pensionering. Vidare beaktas den avskedades teoretiska utbildning och praktiska tjänstgöring liksom hans bostads- och familjeförhållanden. Hänsyn tas också till försörjningsbörda och hälsotillstånd. Ersättningen står även i viss relation till lönen. Om arbetsgivaren i stället för uppsägning förbinder sig att bereda tjänstemannen förtidspension, har arbetsgivaren rätt att från stiftelsen uppbära ett belopp motsvarande vad tjänstemannen skulle ha som AGE. Detta belopp utgör då bidrag till arbetsgivarens kostnad för förtidspensionering.

Som framgått av redogörelsen i det föregående har genom ytterligare överenskommelser mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare Industrins AGE-fond blivit förebild för flera andra inrättade fonder med ändamål att lämna AGE till arbetsledare och tjänstemän.

Under år 1973 har nya trygghetsöverenskommelser träffats mellan organisationer av arbetsgivare och arbetstagare. I dessa överenskommelser har tidigare avtalsbestämmelser om AGE tagits in i oförändrat skick. Genom överenskommelserna har dessutom nya fonder för trygghetsåtgärder tillskapats. Avsikten är att pröva olika möjligheter att främja anställningstryggheten för arbetsledare och tjänstemän, som blivit uppsagda eller löper risk att bli uppsagda till följd av driftsinskränkning, företagsnedläggelse eller rationalisering av företagets verksamhet. Därvid skall särskilt beaktas dem som blivit berättigade till AGE. Syftet skall vara att så snabbt som möjligt återföra dem till arbetslivet. Kostnaderna för denna verksamhet liksom övriga särskilda åtgärder för att främja anställningstryggheten bestrids av de nya fonderna. Under vissa förutsättningar kan ur fonderna även lämnas bidrag till lön, periodisk ersättning eller engångsbelopp till den som blivit uppsagd. Så får dock ske endast om den uppsagde uppnått 55 års ålder – i vissa fall 50 års ålder – och har tio anställningsår. Ett trygghetsråd skall besluta om ersättningen från såväl AGE-fond som trygghetsfond. Trygghetsfond skall på samma sätt som AGE-fond byggas upp genom särskilda arbetsgivaravgifter som för åren 1973 och 1974 uppgår till samma belopp som avgifterna till AGE-fond eller för vardera fonden 0,25 % av lönesumman i de anslutna företagen.

Avsikten är att AGE-fond och trygghetsfond inom resp. avtalsområden skall sammanslås till en fond och administreras av en stiftelse vars stadgar skall inrymma både AGE-fondernas och trygghetsfondernas ändamål. I ett fall gäller denna ordning redan.

De organisationer som träffat trygghetsöverenskommelserna har hemställt att de sammanslagna fonderna får samma behandling i beskattningshänseende som AGE-stiftelserna.

Remissinstanserna har genomgående tillstyrkt bifall till framställningarna.

Personalstiftelse, som avses i lagen (1967:531) om trygghande av pensions-
utfästelse m. m. med arbetslöshetsunderstöd, sjukhjälp eller hjälp vid olycks-
fall som ändamål, och stiftelse, som bildats enligt avtal mellan organisationer
av arbetsgivare och arbetstagare med ändamål att utge AGE till friställd
arbetstagare, är befriade från all inkomst- och förmögenhetsbeskattning utom
kommunal inkomstskatt för inkomst av fastighet. Bestämmelsen om skat-
telättnad för stiftelse med ändamål att utge AGE till friställd arbetstagare
tillkom genom lagstiftning år 1971 (prop. 1971:162, SkU 1971:70, rskr
1971:290, SFS 1971:921) och motiverades med de stora likheter som fö-
religger mellan AGE-fonderna och nyssnämnda slag av personalstiftelser
i fråga om ändamålet. I sammanhanget erinrades vidare bl. a. om den nära
överensstämmelsen med AGB-försäkringen, för vilken också gäller särskilt
förmånliga regler vid beskattningen.

En sammanslagning av AGE-fond och trygghetsfond medför utvidgning
av ändamålet med AGE-fonden. En nybildad stiftelse med ändamål att
förvalta de sammanslagna fondernas medel kan till följd härav inte utan
lagändring komma i åtnjutande av den inskränkning i skattskyldigheten
som nu finns för AGE-stiftelse. Sammanslagningen måste emellertid enligt
min mening anses bidra till ett värdefullt stärkande av tjänstemännens an-
ställningstrygghet och samtidigt på ett väsentligt sätt begränsa ekonomiska
olägenheter vid sådan uppsägning som har sin grund i personalinskränkning.
Jag föreslår därför att stiftelse för utgivande av AGE eller främjande av
åtgärder till förmån för arbetsledare eller tjänsteman som blivit uppsagd
eller löper risk att bli uppsagd till följd av driftsinskränkning, företagsned-
läggelse eller rationalisering av företags verksamhet skall, under förutsätt-
ning att stiftelsen bildats genom avtal mellan organisationer av arbetsgivare
och arbetstagare, i beskattningshänseende behandlas på samma sätt som
AGE-stiftelse.

I prop. 1971:162 påpekades (s. 14) att bidrag, som arbetsgivare erlägger
till AGE-stiftelse, torde vara avdragsgilla vid inkomsttaxeringen som per-
sonalkostnad i rörelse men att någon särskild bestämmelse härom inte var
behövlig. Vidare erinrades om att arbetsgivare, som anslutit sig till AGE-
systemet, kan få gottgörelse från fonden i form av kostnadsbidrag för för-
tidspensionering av AGE-berättigad arbetstagare och att sådant kostnads-
bidrag utgör skattepliktig intäkt i arbetsgivarens rörelse med avdragsrätt
för utbetald förtidspension eller inbetalning till pensionsstiftelse eller för-
säkringsanstalt. Vidare framhölls att ersättningen som utbetalas av stiftelse
för AGE till arbetstagare utgör skattepliktig ersättning för mottagaren, efter-
som ersättningen utgår på grund av förutvarande tjänst och avser att kom-
pensera bortfall av lön i tjänsten. Vad som sålunda anfördes i prop. 1971:162
angående skattskyldighet för belopp som utgår från AGE-fond torde i till-
lämpliga delar få gälla även för belopp ur trygghetsfond.

Den lagändring som jag föreslagit i det föregående bör träda i kraft snarast
möjligt. De nya bestämmelserna bör tillämpas redan vid 1974 års taxering

för stiftelser som redan bildats. Sådan stiftelse som taxerats för år 1974 bör därför ges rätt att anföra besvär i särskild ordning.

Dispensärenden angående utländsk pensionsförsäkring

Pensionsförsäkringar (P-försäkringar) och kapitalförsäkringar (K-försäkringar) behandlas olika i skattehänseende. Premier för P-försäkringar är avdragsgilla och utfallande belopp skattepliktiga. För K-försäkringar är förhållandet i princip det motsatta. Avdrag för premiekostnad för K-försäkringar medges dock inom ramen för det s. k. försäkringsavdraget, som är högst 250 kr. för ogift och högst 500 kr. tillsammans för makar.

Sedan år 1969 gäller emellertid att livförsäkring, som tecknats utomlands, är att anse som K-försäkring, om inte riksskatteverket förklarar att den skall hänföras till P-försäkring. Sådan förklaring får meddelas endast efter ansökan av antingen utländsk medborgare som tecknat försäkringen före eller under bosättningen här i landet eller svensk medborgare som bosätter sig här i landet efter att under minst tre år i följd inte varit bosatt här i landet och under denna tid tecknat försäkringen.

I prop. 1969:162 framhölls (s. 30) att det för bifall till ansökan om dispens bör fordras att särskilda skäl föreligger. Sådana skäl borde i fråga om utländsk medborgare anses föreligga, om bosättningen i Sverige kan bedömas bli av mera begränsad varaktighet. Vidare borde krävas att det framstår som naturligt att försäkringen inte tecknas i en här i landet verksam försäkringsrörelse. I fråga om svensk medborgare borde som en förutsättning för dispens gälla bl. a. att en försäkring i utländsk försäkringsrörelse framstår som den naturliga lösningen av försäkringstagarens pensioneringsfråga.

Av praktiska skäl ansågs det vidare motiverat med en tidsfrist för ansökningsförfarandet. Efter förlängning år 1971 av denna tidsfrist gäller således numera att ansökningen skall, om försäkringen tecknats före bosättning här i landet, göras senast den 31 december tredje året efter bosättningsåret eller, om bosättningen skett före år 1968 års utgång, senast den 31 december 1972. Har försäkringen tecknats under tid då försäkringstagaren är bosatt här i landet, skall ansökningen göras senast den 31 december tredje året efter det år under vilket försäkringen tecknats.

Riksskatteverket har i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit att ett stort antal ansökningar om dispens kommit in för sent trots att ansökningstiderna förlängts. Orsakerna härtill varierar. I en del fall synes den skattskyldige ha saknat information om dispensmöjligheter. I andra fall har under en följd av år avdrag medgetts såsom för premie för P-försäkring, trots att det framgått av uppgifterna i skattskyldigs deklaration att försäkringen tecknats i utomlands bedriven försäkringsrörelse. När felet så småningom upptäckts har tiden för dispensansökan redan gått ut. Enligt riksskatteverket är förhållandena sådana att ytterligare åtgärder behövs. Mest ändamålsenligt

synes det verket vara att låta bestämmelserna om ansökningstid utgå. En sådan lösning har biträtts även av försäkringsinspektionen.

Av riksskatteverkets framställning framgår att de nuvarande reglerna om tidsfrist för dispensansökan för livförsäkring, som tecknats hos utländsk försäkringsgivare, kan leda till rättsförluster.

Det rör sig dessutom om omständigheter över vilka de skattskyldiga i många fall inte själva synes kunna råda. Tidsfristerna fyller i första hand den praktiska funktionen att begränsa riksskatteverkets arbetsbörda. Någon risk för skatteflykt eller liknande förfarande torde inte uppkomma, om tidsfristerna avskaffas. Jag föreslår således att så sker.

Avskaffandet av tidsfristerna bör ske med omedelbar verkan. Inga särskilda övergångsbestämmelser behövs. Den nya lagstiftningen bör sålunda tillämpas även på dispensansökningar, som gjorts hos riksskatteverket före ikraftträdandet. De ärenden, som redan avvisats på grund av att ansökningshandlingen kommit in för sent kan tas upp på nytt om den skattskyldige kommer in med ny ansökan.

Jag vill här erinra om att bestämmelserna i sista stycket av punkt 3 av övergångsbestämmelserna till gällande lagstiftning möjliggör för skattskyldig, som erhållit dispens, att i särskild ordning anföra besvär över inkomsttaxering, som berörs av dispensbeslutet, om beslutet meddelas vid sådan tidpunkt att den skattskyldige inte kan få till stånd en ändring av sin taxering genom ordinarie besvär.

Slutligen avser jag att ta upp en fråga som sammanhänger med den sänkning av myndighetsåldern från 20 till 18 år som beslutats av 1974 års vårriksdag (prop. 1974:44, LU 1974:12, rskr 1974:169, SFS 1974:236). Propositionsförslaget byggde på en promemoria, som upprättats inom justitiedepartementet (Ds Ju 1973:11). Under remissbehandlingen av denna promemoria väcktes en fråga rörande inkomstskattelagstiftningen. Enligt 46 § 2 mom. första stycket 2) KL får avdrag göras bl. a. för erlagda premier för pensionsförsäkring, som ägs av den skattskyldiges omyndiga barn. Enligt första stycket 3) samma lagrum får vidare avdrag göras för bl. a. erlagda premier för försäkringar av följande slag som ägs av den skattskyldiges omyndiga barn, nämligen kapitalförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring, därunder inbegripen avgift till sjukkassa för begravningshjälp, som inte är tagen i samband med tjänst och som inte utgör sjukförsäkring enligt 2-4 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avdraget för kapitalförsäkringspremier m. m. får dock av skattskyldig åtnjutas med högst 250 kr. eller, för gifta som levt tillsammans under beskattningsåret, med högst 500 kr. Det högre avdraget på högst 500 kr. åtnjuts även av ogift skattskyldig (varmed jämställs änka, änkling eller frånskild) om han den 1 november beskattningsåret haft hemmavarande barn under 18 år (46 § 2 mom. fjärde stycket KL). En sänkning av myn-

dighetsåldern till 18 år medför automatiskt en begränsning av avdragsrätten för premier för omyndigt barns försäkring enligt 46 § 2 mom. första stycket 2) och 3) KL.

Svenska försäkringsbolags riksförbund framhöll i sitt remissvar över nyssnämnda promemoria att ingreppet i avdragsrätten för premier för barns försäkringar inte kunde anses obetydligt. Med hänsyn härtill och då livförsäkringens skattefrågor är föremål för utredning inom livförsäkringsskattekommittén (Fi 1971:07) hemställde riksförbundet att avdragsrätten tills vidare skulle behållas i oförändrad omfattning genom att en uttrycklig åldersgräns på 20 år skulle införas i KL. Föredragande statsrådet ansåg sig i prop. 1974:44 inte kunna biträda denna hemställan. Redan vid 1969 års sänkning av myndighetsåldern framhölls att den omständigheten att en person slutit ett långtidsavtal under förutsättning att avtalet skulle medföra vissa gynnsamma verkningar för honom i skattehänseende inte kan betraktas som ett tillräckligt motiv för att vid en ändring i civilrättslig lagstiftning, som återverkar på skattereglerna, ändå låta honom åtnjuta de sålunda beräknade fördelarna. Föredragande statsrådet ansåg därför att avdragsrättens anknytning till myndighetsåldern borde bestå men fann efter samråd med mig att för inkomståret 1974 en åldersgräns på 20 år borde gälla.

Jag ansluter mig helt till synpunkten att avdragsrättens anknytning till myndighetsåldern bör bestå men delar samtidigt uppfattningen att särskild hänsyn bör tas till inkomståret 1974. Frågan om barns ålder bedöms efter förhållandena den 1 november under beskattningsåret (65 § KL). En sänkning av myndighetsåldern innebär alltså, om beskattningsreglerna bibehålls oförändrade, att avdrag vid 1975 års taxering inte kan åtnjutas för barns ifrågavarande försäkringar, om barnet den 1 november 1974 uppnått 18 år även om premien erlagts före ikraftträdandet den 1 juli 1974 av bestämmelserna om sänkningen av myndighetsåldern och om barnet vid erläggandet av premien varit t. ex. 17 år. Jag anser att denna effekt bör motverkas.

Någon anledning att göra skillnad mellan de fall att premien erläggs före eller efter den 1 juli 1974 finns inte. Avdragsrätt för premier för barns försäkring bör alltså vid 1975 års taxering medges under förutsättning att barnet den 1 november 1974 inte fyllt 20 år. Den begränsning av avdragsrätten för premier för kapitalförsäkringar m. m. som framgår av 46 § 2 mom. fjärde stycket KL skall härvid givetvis gälla.

Vad jag här föreslagit kommer som framgått endast att gälla beträffande 1975 års taxering. Anledning föreligger därför att inte tynga KL med dessa bestämmelser. 46 § 2 mom. KL har ändrats senast genom lagstiftning år 1973 (prop. 1973:181, SkU 1973:68, rskr 1973:387, SFS 1973:1113), vilken lagstiftning trätt i kraft den 1 januari 1974 men med visst undantag skall tillämpas första gången vid 1975 års taxering. Enligt min mening är det således lämpligast att till övergångsbestämmelserna till lagen (1973:1113) om ändring i KL foga bestämmelser av den innebörd jag här föreslagit.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).
2. lag om ändring i lagen (1969:754) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).
3. lag om ändring i lagen (1973:1113) om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten